

טבלה: פעולות וממשקים חקלאיים רלוונטיים שלא הוכללו בהגדרת החלופות המרכזית

[פריקט שירותי המערכת האקולוגית במרחב שקמה](#)

נושא	תיאור	השפעות	תפוצה במרחב שקמה
מחזור גידולים	המחזור הנהוג בדרך כלל במרחב שקמה הוא: שנתיים חיטה, דגן אחר (לרוב שעורה) ואז קטניות (לרוב אפונה, בקיה או תלתן).	שמירה על פוריות הקרקע, הפחתה בדישון בחנקן כימי והגנה מפני עשבים רעים.	מתבצע במסגרת כל הממשקים החקלאיים במרחב שקמה.
גימום	יצירת גומות להחזקת המים על שטח מעובד. חלקות הגימום עוברות עיבוד ואין בהן חיפוי. 	הגומות הקטנות מאפשרות למים עודפים להיעצר בהן בשעת סערה ובדרך זו תורמות לויסות נגר וסחף.	מופעל רק בגד"ש רוחמה. בדרך כלל פעם ב-5 שנים, לאחר הוספת חומרי ההזנה (זיבול) שדורשים עיבוד, או לאחר שנה של כרב (השארית הקרקע למנוחה למטרת השבחה) חשוף.
שימוש בקומביין-מכבש (קצר-דש-כבש)	חדש בשימוש. קוצר את החיטה, כשמאחוריו נגרר מכבש, שעורם חבילות קש. מאפשר איסוף של כל הקש הנקצר ומשאיר שדה אחיד.	טיפול טוב יותר בגרעינים והוצאת חבילות מזינות יותר (כ-94% חומר אורגני לעומת כ-70%). חוסך הפעלת כלים (גיבוב וכיבוש). משפר הרחקת זרעי עשבים רעים, מונע ריכוזים של קש עקב ה"ולים" (בצדי השורות לאחר הגיבוב).	הפעלה רק בגד"ש רוחמה (גש"ר). קיים פוטנציאל להפעלתו גם בגד"שים האחרים.
בוצת/קומפוסט ערים	המלצת התחנה לחקר הסחף (מנחם אגסי) היא לפזר 10 קו"ב לדונם. תוצאה מיטבית מתקבלת כשהקומפוסט מוצנע בקרקע. לשם כך נדרש פילוח: באפס עיבוד – פעם ב-4 שנים ובעיבוד רגיל – פעם בשנתיים. ניתן בחינם, אך כרוך בעלויות הובלה ופיזור.	מחליף דישון כימי. משפר קליטת ואחיזת מים ומונע התאיידות.	נוסה בגד"ש רוחמה אך עדיין לא זמין. ייתכן שבוצת השפדי"ן תהיה זמינה לגד"שים במרחב שקמה בשנת 2015/16 (כ-3-4 קו"ב לדונם). איכותו עדיין אינה מספקת. אמורה להשתפר באמצעות עיקור ועיכול.
זיבול, הוספת חומר אורגני:	הוספת חומר אורגני הכולל בעיקר זבל פרות, ובנוסף זבל עופות וגזם.	באזור שקמה משמש כתחליף או כתוספת לדישון הכימי. נושא זה חיוני להצלחת ממשק משמר, גם בגלל הדישון ובעיקר מפני שחומר אורגני עשיר מהווה את	אחת הבעיות בהטמעת הממשק בנגב היא חוסר בזבל פרות. מופעל בגד"שים במרחב שקמה לעתים, בהתאם לקיים

	הגורם המקשר והמתלכד של חלקיקי הקרקע.		
בקיבוץ/מושב. בגדי"ש רוחמה מופעל אחת ל-4-5 שנים.			
השיטה ננטשה והעיבוד נעשה ככל האפשר בקווים ישרים. הסיבות לכך: האטת קצב העיבוד, גודל השדות שמכתיב כיוון אחיד, מיכון מודרני, קיום מספר מפנים באותה חלקה ועוד.	תורם למניעת אבדן מים וקרקע.	ההמלצה בעבר הייתה לעבד על פי קווי גובה.	כיווני פליחה/זריעה
הגישה של הותרת רצועות מגן לא מעובדות ורחבות לצד הנחל מיושמת כבר היום בחלק קטן מאגן שקמה.	עיבוד חקלאי המתבצע עד סמוך מאוד לגדות הנחל עלול לגרום לסחף קרקע ולהתמוטטות של הגדות. השארת רצועת מגן יכולה למנוע זאת ולתרום למצב המערכת האקולוגית ואף לאפשר פיתוח שירותי פנאי ונופש לצד הנחלים.	רוחב השוליים בין החלקות לערוצי הנחל ובין חלקה לחלקה.	שוליים
נוסה ע"י החוקר ד"ר דוד בונפיל בחלקות ניסוי בגילת, שמצא, בטווח של מספר שנים, רווחיות כלכלית. השיטה לא אומצה על ידי חקלאי מרחב שקמה, בין השאר בגלל פיצויי הבצורת ¹ שניתנים על הוצאות ייצור ולא יינתנו בשנת כרב נח וכן כדי לשמר את הרווח הגבוה מהקש.	אגירת מים בקרקע עבור הגידול הבא.	מחזוריים דו שנתיים של שנת גידול ושנה של כרב נח: השארת קרקע חשופה, עם טיפול כנגד עשבים רעים.	כרב נח כל שנה שנייה
הומלץ על ידי יורם טורציון. לא נוסה במרחב שקמה.	ניהול המרחב בראיה רחבה, שמאפשרת מקסום של שימור מים וקרקע, תוך השמת דגש על אי-פליחה במקומות שבהם היא קריטית ביותר.	ניהול אזורי-מרכזי שיאפשר תחלופה של חלקות באי-פליחה וחלקות בפליחה, שישתנו משנה לשנה, בדומה לנעשה בעמק חרוד.	ניהול מקיף של כלל החלקות בשטח

¹ חוק הבצורת שהתקבל ב-1964, קבע את אזור הבצורת של מדינת ישראל. חלק ממרחב שקמה נכלל בתוכו. החוק חל על כל גידולי הפלחה, ובאזור הזה החקלאים זכאים בשנות בצורת ל-100% פיצויים על הוצאות הייצור בלבד על פי תחשיב שנעשה עם אנשי מס רכוש והחקלאים. במרחב שקמה, פיצויי הבצורת מאפשרים קיום חקלאות באזור למרות תנאי אי-וודאות הכלכלית.